

טקס יום הזיכרון לשואה ולגבורה 2015

כתב אברהם שלונסקי בשירו "הנדר":

"על דעת עיני שראו את השכול

ועמסו זעקות על לבי השחוח

על דעת רחמי שהורוני למחול

עד באו ימים שאיימו מלסלוח

נדרתי הנדר: לזכור את הכל

לזכור – ודבר לא לשכוח.

לפני 70 שנים הסתיימה לה מלחמת העולם השנייה. המלחמה האיומה והנוראה שידעה האנושות. הנאצים הפכו את שנאת האחר לתעשיית השמדה ופסקו, כי עמם הוא עם עליון, ואילו העמים האחרים הם תתי אדם. הדבר הביא אותם להתחיל בתעשיית רצח המוני שיטתי בכל רחבי אירופה, תוך שהם נעזרים במשתפי פעולה באותן המדינות. שישה מיליון מבני עמנו נספו על אדמת אירופה, כמיליון וחצי מהם היו ילדים.

ילדים שלא זכו להגיע לבגרות ולא הגשימו את זכותם לחיות, לאהוב, לחלום חלומות, לצחוק ולשחק. אנו תמיד רואים לנגד עינינו את הצילום המפורסם והמוכר של אותו ילד יהודי מבוהל, שמרים ידיים מול קני הרובים הגרמנים. אבל הילד הזה היה רק אחד ממיליון וחצי ילדים. מיליון וחצי זוגות עיניים מבוהלות. כל אחד מהם עולם שלם של תקוות וחלומות, של אהבת אם ודאגת אב, עולם שהתהפך בבת אחת לעולם של אימה, סבל ומוות.

כמה מאותם ילדים הצליחו לשרוד חודשים ושנים, כשהם מסתתרים בבורות, ביערות, קופאים בשלג רעבים עד מוות. ילדים הנמלטים כמו חיות בר נרדפות מן הציידים הנאצים שדלקו אחריהם כדי להרגם. כמה מן הילדים מצאו מקלט בכנסיות ובמנזרים, מנותקים מהוריהם, נקרעים מגעגועים, ולפעמים מצאו מקלט בבתי אנשים נעלים, לא יהודים, חסידי אומות העולם, שסיכנו לא רק את חייהם אלא גם את חיי משפחותיהם, קורבן עילאי, כדי להצילם.

פיוטר סנייביץ' היה בן 17 כשסביבו החלה רציחתם של יהודים ושל אוקראינים מקומיים שסייעו להצלתם. אמו של פיוטר קיבלה על עצמה את הצלתם של שני ילדים יהודים: בוזיה בת ה-18 ודוד בן ה-7. היא עשתה זאת תוך סיכון משפחתה. משפחת סנייביץ' הסתירה את בוזיה ודוד בארובת הגג של הבית, תוך טווית סיפור כיסוי לפרטי פרטים, עד שאפילו אחיו הקטנים של פיוטר לא ידעו מיהם הדיירים החדשים שהצטרפו אליהם. שנתיים תמימות הסתתרו האחים אצל המשפחה, שסיפקה להם את כל מחסורם. כשעזבו את מקום מסתורם, מצוידים במסמכים מזויפים, ניתק עמם הקשר, שחודש כעבור כמעט 50 שנים. פיוטר הוכר כחסיד אומות העולם, עבר להתגורר במדינת ישראל, בבאר שבע, סמוך לדוד, ובשנת 2011 נמנה עם מדליקי המשואות בטקס יום הזיכרון לשואה ולגבורה בבית לוחמי הגטאות.

חלק מן הילדים בתקופת השואה, היו בהיפוך תפקידים לילדים המגנים על הוריהם ועל משפחותיהם. כזאת הייתה יהודית שוורץ ז"ל, בתם של ג'ינו וחנה בלאט. בדפי העד שכתבה, לאחר המלחמה, תיארה את קורות משפחתה בהגיעה לאושוויץ. בין השאר כתבה: "כשהרכבת עצרה והמוני האנשים ירדו ממנה, פגשה אותנו תזמורת עם מוסיקה של שטראוס, על השער היה שלט ענק: "ארבאייט מאכט פריי" – העבודה משחררת. ניגש אלינו איש מבוגר שהציג את עצמו כד"ר מנגלה – רופא מפורסם מאוד. עד היום אני זוכרת את האצבע השמנה שלו שמצביעה לאן הולך כל אחד. הוא זה שעשה את המיון: ימינה – לחיים; שמאלה – למוות. אותי הוא העביר לימין ואת אמי שהייתה נמוכה ורזה ביותר העביר לשמאל. מיד קפצתי ולקחתי אותה איתי. השומרים קפצו עליי, אבל ד"ר מנגלה הרשה לה להצטרף אלי ובכך ניצלו חייה." השנה, יחד עם חבריו, תלמידי כיתות י"א בתיכון "אורט" קריית ביאליק, שיצאו למסע לפולין, ביקר הנין של יהודית, ניר לוי יבלי"א, במחנה אושוויץ ודרך על רגבי האדמה המקוללת בה נדונה משפחתו לחיי סבל.

אבל יהודית לא הייתה הילדה היחידה המגנה בהיפוך תפקידים על הוריה. כמוה היו ילדים רבים, שסיכנו את חייהם מדי יום כדי להביא מזון לגטו המורעב, להביא פת לחם לאמא ולאבא. גיבורים קטנים שאיש לא העניק להם ציון לשבח. רובם לא השאירו אחריהם לא שם ולא זכר. החיה הנאצית טרפה אותם ואת הוריהם, ואין מי שיספר את סיפור גבורתם. ילדים רבים, רבים כל כך, נחרץ גורלם ולא נשאר איש שיבכה את מותם, ולא נותר זכר לחייהם ולמותם.

ביום הזה – יותר מכל יום אחר, אנו זוקפים ראש בגאווה על תרומתם של ניצולי השואה לבניין הארץ. לעד נזכור את השואה. נבצר את ביטחון מדינת ישראל ונושיט לשכנינו יד לשלום. נחנך את ילדינו לצדק חברתי, לחמלה ואהבת האדם. בעשותנו כך ננקום את נקמת הנרצחים והניצולים, כפי שביקשה דוניה רוזן ז"ל, ניצולת השואה, שכתבה:

”רוצה אני לבקשכם שלא תשכחו את המתים. רוצה אני להתחנן לפניכם ולבקשכם בכל לשון של בקשה, שתנקמו את נקמתנו, שתיקחו נקם באותם הפושעים שידם האכזרית הוציאה אותנו מן החיים. רוצה אני שתקימו יד לנו – מצבה שתגיע עד השמים, ציון שיראה אותו העולם כולו – פסל לא משיש ולא מאבן, אלא ממעשים טובים, כי מאמינה אני באמונה שלמה, שרק מצבה כזאת עשויה להבטיח לכם ולילדיכם עתיד טוב יותר ואז לא ישוב אותו רשע שהשתלט על העולם והפך את העולם לגיהנום.”

אנחנו נקמנו בנאצים הארורים בזכות הישגינו במדע ובמחקר, ברפואה ובכלכלה, בתרבות ובאומנות, בספרות ובחינוך. נקמנו בהם עם כלות וחתני פרסי נובל שזכו להכרת עולם, נקמנו בהם עם משלחות הנוער שלנו המבקרות בגרמניה ובכל מקום אחר בעולם כבנות חורין ובזכות ביקורי הגומלין של נוער גרמני המבקר במדינת ישראל, מדינת העם היהודי, כולל כאן ועכשיו בטקס זה. נקמנו וניצחנו עם מצבה של מעשים טובים המגיעים עד השמים.